

Gaybî Sun'ullah ve Hudâ Rabbim Risâlesi

dr. kadir güler

Osmanlı Devleti'nin kültür merkezlerinden biri olan Kütahya, yetiştirdiği yirmidört şairle, onun üzerinde şair yetiştiren otuziki yerleşim merkezi arasında onikinci sırayı almaktadır.¹

Ondördüncü yüzyıldan itibaren Kütahya'nın edebî ikliminde yetişen şairler arasında Gaybî Sun'ullah Efendi veya halkın kendisine lâıyk gördüğü diğer ismiyle Hudâ Rabbim Sultan, "hakiki bir müsavvıf ve kıymetli bir şair"²dir.

Doğum ve ölüm tarihleri hakkında kesin bir şey söylemek mümkün değildir.³ Kaynaklarda 1615-20 yılları arasında doğduğu ve 1665 ve 1676 tarihinden sonraki bir tarihte öldüğü ifade edilmektedir.⁴

Şeri'ât ve tarikat kaidelerini ve esaslarını baba ocağında alan Gaybî, öğrendikleriyle yetinmeyerek İstanbul'a (1059/1649) gelir. Zamanın tanınmış müşşidlerinden Aksaray Oğlanlar Dergâhı Şeyhi İbrahim Efendi'ye intisab eder.

Çilesini tamamladıktan sonra onun halifesi olur. 1065/1655 tarihinde müşşidin vefatı üzerine Kütahya'ya döner. Dedesinin (Merkez Efendi Halifelerinden Kalburcu Şeyhi olarak tanınan Pîr Seyyid Ahmet Beşîr Efendi) dergâhında halkı irşâd eden⁵ 1076/1665 veya 1087/1676 tarihinden sonraki bir tarihte vefat eder⁶ Gaybî'nin türbesi bugün Kütahya'da Musalla olarak bilinen mezarlığın içindedir.

Türbesi halk tarafından "Hudâ Rabbim Sultan Türbesi" olarak bilinmekte ve ziyaret edilmektedir. Türbenin çevresindeki mahalleye de "Gaybî Efendi Mahallesi" denilmektedir.

Gaybî'nin başta Divân'ı olmak üzere *Sohbetnâme*, *Bi'âtnâme*, *Tarîku'l-Hakk fi't-Teveccühi'l-Mut-*

lak, *Akâidnâme*, *Rûhü'l-Hakîka*, *Şerh-i Esmâ-i Hüsnâ*, *Mebârimü'l Ahlak fi Tarîkati'l Uşşâk*, *Makasid-ı Ayniye*⁷ ve *Hudâ Rabbim* adlı eserleri bulunmaktadır.

Biz bu yazımızda Gaybî'nin Kütahya'da çok meşhur olan Hudâ Rabbim Risâlesi'ni tanıtmaya çalışacağız.

Gaybî, Hamzavî-Melâmi akîdesine bağlıdır.⁸ Müşşidi İbrahim Efendi'nin bu akîdeyle ilgili görüşlerini *Sohbetnâme*'de detaylı olarak anlatmaktadır.

Kütahya'ya döndükten sonra irşâd vazifesini yaparken Melâmi görüşleri dolayısıyla zühhâd tarafından Şîlikle itham edilir. Gaybî, kendisine isnad edilen bu ithamları reddeder ve ehl-i sünnet akaidine bağlı olduğunu belirtmek için "*Hudâ Rabbim*" adlı risâlesini yazar.⁹

Abdülbâkî Gölpinarlı; *Hudâ Rabbim Risâlesi*'nin, Gaybî'ye ait olmadığını ve Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın *Ma'arifetnâme*'sinden alınarak Gaybî'ye atfedildiğini yazmaktadır.¹⁰

Uzunçarşılı ise; Gaybî'nin, Erzurumlu İbrahim Hakkı'dan bir asır önce yaşadığını söyleyerek buna karşı çıkmakta ve risâlenin an'âne olarak Gaybî'ye isnad edildiğini söylemektedir.¹¹

Kanaatimize göre de manzume şu sebeplerden dolayı, Gaybi Sunullah Efendi'ye ait olmalıdır: Birincisi, karşılaştığımız altı nüshadan 1307/1891 tarihli basma nüshanın ikinci sayfasında eserin ki-meait olduğu ve basıldığı tarih şöyle yer almaktadır: "Hazâ Hudâ Rabbim, Gaybî Kütâhiyyevî, Kütâhiyye Sancağı Ma'ârif Matba'asında tab' ve temsîl kılınmıştır. 1307 senesi "Gaybî'ye ait olmayan bir manzumenin maarifçe ona ait gösterilerek basılması zor bir ihtimal olsa gerek.

İkincisi, Kütahya Vahîd Paşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'nde bulunan iki yazma eserin¹² içinde yer alan Hudâ Rabbim risâlesi Gaybî Sunullah adına kaydedilmiştir. Kütüphaneyi vakfeden Vahîd Paşa'nın Gaybî'ye ait olmayan manzumeyi ona aitmiş gibi göstermesini mümkün görmemekteyiz.

Üçüncüsü, Kütahya'da konu ile ilgisi olan herkes manzumenin Gaybî'ye ait olduğunu ve her evde bu manzumenin bulunabileceğini söylemektedir.¹³ Halk an'âne olarak manzumenin Gaybî'nin olduğu inancındadır.

Risâle, *Ma'arifetnâme*'de şu başlık altında yer

almaktadır: Madde-3: "Kalbin inancını düzeltme ve ehl-i sünnet ve'l-cemaat mezhebine tatbiki bilirdir. Bilinsin ki bütün sahabe-i güzün ve onlara tabi olanlarla din-i mübinin imamları ve geçmiş salih zatların hepsinin inancı bu manzumenin mânâ ve muhtevasına göre düzen bulmuştur."¹⁴

Bu maddeden "İ. Hakkı, manzumenin bizzat kendisi tarafından yazıldığını söylememektedir" ifadesini anlamamız mümkündür.

Bölümdeki diğer maddeleri nesir halinde açıklayan mütefekkir, 5. bölümdeki 3. maddeyi daha güzel ifade ettiği için bu manzumeyi açıklamalarına eklemiş olmalı.

Manzumelerdeki beyit sayıları, vezin bozuklukları ve kafiye olan kelimeler karşılaştırıldığında da risalenin Gaybî'ye ait olma ihtimalinin daha fazla olduğu görülmektedir.

Bismillahirrahmanirrahim
mefâilün/mefâilün/mefâilün/mefâilün

1. Hudâ Rabbim nebîm hakka Muhammeddür Resûl'ullah
Hem islâm dînidir dînim kitâbımdır Kelâm'ullah¹⁵
2. 'Amelde Bû Hanîfe mezhebim hem i'tikâdında
Oluptur ehl-i sünnet ve'l-cemâ'at mezhebim Vallah¹⁶
3. Dahı zürriyyetim Âdem Muhammed milletindenem
'İbâdet itmege kiblem olur her yerde Beyt'ullah¹⁷
4. Bulunmaz ol Hudâvendîñ nazîrî misli mânendi
Ki sûretden münezzehtir müberrâdır Te'âlallah¹⁸
5. Şerîkî yok berîdir togmadan dahı togurmadan
Ahaddir küfvi yok ihlâs içinde zikr ider Allah¹⁹
6. Tebeddülden tegayyurdan dahı eşkâli elvândan
Muhakkak ol müberrâdır budur evsâf-ı Zât'ullah²⁰
7. Ne yerlerde ne göklerde ne sag u sol ne ön artda
Berîdir şeş cehetden ol ki yokdur hiç Mekan'ullah²¹
8. Hudâ vardır velî varlığına yok evvel ü âhir
Gene varlığı kendüden budur ef'al-i Vaf'ullah²²
9. Bu 'âlemler yogiken varidi ol Kâdir-i Kayyûm
Degildir kimseye muhtâc ki muhtâc cümle Gayr'ullah²³
10. Sifât-ı ber-kemâlile o dâ'im muttasıfdır hem
Kamu noksân sifâtlardan berîdir Hazret-i Allah²⁴

beyân-ı sıfâtü'l sübûtiyye

11. Sübûtiyye sıfâ-ı zât-ı 'ilmile irâdetdir
Hayât u halka kudret hem basar sem'u Kelâm'ullah²⁵

12. Dahı haydur hayâtı cümle hayya hem muhâlifdir
Dem ü lahm ü ve ekl u şurb degildir bil Hayat'ullah²⁶

13. 'Alîm oldur ki 'ilmine irişmez kimsenin 'aklı
İhât eylemişdir cümle eşyâyı ki İlm'ullah²⁷

14. Semî'dir hem eşidir her kelâmı sırrıla cehri
Münezzehdir özünden ol sıfâtdır anda Sem'ullah²⁸

15. Basîr oldur hakikatde cemî' eşyâya nâzirdir
Velî gözden münezzehtir dinür ammâ ki 'Ayn'ullah²⁹

16. Kamu eşyâya kâdirdir yaradır hem mürîd oldur
Diledüğü olur peydâ alâ vekfı Murâd'ullah³⁰

17. Mütekellimdir ammâ ki müberrâdur lisândan ol
Hurûf u lafz u savtile degil vaf-ı Kelâm'ullah³¹

beyân-ı melâike

18. 'İbâdîdir Hakkıñ yerde ve göklerde melekler var
Olurlar cümlesi her lahzada münkâd Emr'ullah³²

19. Yemezler dahı içmezler Hakkıñ emriyle 'âmiller
Dahı anlarda erkeklik dişilik yok bi-Emr'illah³³

20. Dahı Cibrîl ü Mikâil ve İsrâfil ü 'Azrâil
Mukarreblerdürür bu dört meleklerdir emîn Allah³⁴

beyân-ı kütüb

21. Hakkın yüz dört kitâbı hem nebîler üzre münzeldür
Yüzi anıñ suhuf dördü kitâb içinde Şer'ullah³⁵

22. Virildi Âdeme on suhuf ve Şite ellisin virdi
Otuz suhfin İdrîs aldı on suhfin Halîl'ullah³⁶

23. Zebûrı virdi Dâvûda dahı Tevrâtı Mûsâya
Dahı İncîli 'İsâyâ getürdi cümle Ruh'ullah³⁷

24. Habîbullaha Kur'ânı getürdi hâcet oldukca
Yigirmi üç yıl içinde temâm kat' oldı Vahy'ullah³⁸

beyân-ı enbiyâ

25. Dahı bilmesi vâcib enbiyâ hakkında bunlardan
Biri sıdk u umânetdir biri teblig-i Hükm'ullah³⁹

26. Velî kitmân ahkâmile hem kizb ü hyânetden
Münezzehdir müberrâdır cemî'an Enbiyâ'ullah⁴⁰

27. Nebîler ismini bilmek didiler ba'zılar vâcib
Yiginmi sekizini i'lâm ider Furkân-ı Habl'ullah⁴¹

28. Ki evvel Âdem ü İdrîs ve Nûh u Hüd ve hem Sâlih
Dahı İshak u İsmâ'il ve İbrâhîm Halîl'ullah⁴²

29. Dahı Ya'kûb ile Yûsuf Şu'ayb u Lût ile Yahya
Zekeriyâ ile Harûn ahî Mûsâ Kelîm'ullah⁴³

30. Süleymân ile hem Eyyüb 'Üzeyr İlyâs ile Dâvûd
Biri Elyese'dur hem dahi 'İsâ'-yı Rûh'ullah⁴⁴

31. Birinin Adı Zülkifli biri Yûnus nebîdür hem
Biri dahi Habîb ü Hak Muhammeddür Resûl'ullah⁴⁵

32. Dahı Lokmân u Zülkarneyn ikisi ihtilâf üzre
Nebîdür didi ba'zılar didi ba'zı Vefy'ullah⁴⁶

33. Cemî' embiyânın evvelidür Hazret-i Âdem
Kamudan efdâl u âhir Muhammeddür Habîb'ullah⁴⁷

34. İkisinin arasında katî çok enbiyâ geldi
Hisâbın kimseler bilmez bilür ancak hemân Allah⁴⁸

beyân-ı kazâ vü kader

35. Kazâ kader ü hayrile ve şer Hak cânibindendür
Dahi yevm-i kıyâmet var ider mevtâyı Ba's'ullah⁴⁹

36. Hisâbiyle kitâbı var Hakkın hem rûz-i mahşerde
Sorarlar her kişiniñ kavlı-i fi'lenden bi-Enr'illah⁵⁰

37. 'Ameller vezn olup dahi sırâta varmamız hakdır
Sekiz cennet muhakkakdur virir mü'minlere Allah⁵¹

38. Cinân içre duhûl itdikde mü'minler bilâ-şüphe
Görür cennette Allahu 'ayân olur Cemâl'ullah⁵²

beyân-ı münkereyn

39. Su'al u münkereynile 'azâb-ı kabri geçektir
Cehennem yedi etbâkdır girerler müşriki Billah⁵³

beyân-ı şurûtu'l islâm

40. Şurûtu beşdir islâmın salât u savm ile tevhîd
Zekât u-hac ganîlere haber virdi Nebi'ullah⁵⁴

beyân-ı farzu'l salât

41. Salâtın şartları haricde olan altı farzlardır
İçindeki dahi erkân altı cümle Farz'ullah⁵⁵

42. Tışındaki tahâret setrü 'avret vaktini bilmek
Dahi abdest ile niyyet hem istikbâl-i Beyt'ullah⁵⁶

43. İçindeki kıyâm ile kırâ'at hem rükû' oldı
Dahi tekbîr-i evvel ka'de-i ahîr Sücûd'ullah⁵⁷

beyân-ı farzu'l vuzû'

44. Vuzûnuñ farzı yüzün yumak kolın dirseklerle hem
Ayakların topuklarla başa mesh it didi Allah⁵⁸

beyân-ı farzu'l gusl

45. Dahı gusluñ furûzı mazmaza ile hem istinşâk
Biride cümle ebdânın yumakdır yâ 'İbâd'allah⁵⁹

beyân-ı vücûbu'l teyemmüm

46. Teyemmüm vâcib oldı bil gusulde hem ve abdestde
Şu bulunmadığı yerde bize hâs eyledi Allah⁶⁰

beyân-ı furûzu'l teyemmüm

47. Teyemmüm farzı üç oldı birisi ibtidâ niyyet
İkincisi üçüncüsü iki darb it didi Allah⁶¹

beyân-ı istiğfar*

48. Hudâya cümle 'uzvumdan eger itdimse 'isyân
Geçüp andan didim estagfirullah tevbe yâ Allah⁶²

49. Helâl itdigini bildim dahi anı kabul itdim
Harâm itdigi eşyâdan kaçup bildim Harâm'ullah⁶³

50. Dahı şer'a muhâlif varise ef-âl ü akvalım
Oları terk idüp didim li-Vech'ullah li-Vech'ullah⁶⁴

51. Muhammed Mustafanın itdüğü tebliğ ahkâmı
Kabûl itdim ve tasdik eyledim ben Amentü Billah⁶⁵

52. Dilimdeki olan ikrâr ve kalbimde olan tasdik
Seniñ hıfz-ı emânîfida emânet ola yâ Allah⁶⁶

DİPNOTLAR

(1) Mustafa İsen, "Tokat'ın Osmanlı Kültür Coğrafyasındaki Yeri ve Tokatlı Şairler," 2-6 1986 Tokat Sempozyumu Bildirileri, s. 508-509.

(2) Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1991, s. 348.*

(3) Bkz. A. Nihad Tarlan, *Gaybî Divanı, İstanbul 1963, s. 3; Hamza Güner, Kütahya Halk, Tekke, Divan Şairleri, Aşık ve Ozanlar, Kütahya 1967, s. 147.*

(4) Doğum ve ölüm tarihleri ile ilgili kesin bir ifade kullanan Hamza Güner'dir. 1039/1630-1105/1694 tarihlerini doğum ve ölüm tarihi olarak veren Güner, kaynak göstermemektedir.

(5) Bkz. *Büyük Türk Klasikleri, İstanbul 1987, C. 6, s. 47.*

(6) Bursa Eski Eserler Kütüphanesi no.1441'de Gaybî'nin risalelerinin bir kısmı biraraya getirilmiştir. VIII. risalenin ketebesinde Gaybî'nin risalelerini kendi el yazısı nüshalarından 1075-1088/1664-1677 tarihleri arasında istinsah eden A.B. Rıdvan, 1087/1676 tarihinde Gaybî'nin yaşadığını yazmaktadır.

(7) Bu eserinden sadece Uzunçarşılı bahsetmektedir. Bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı *Kütahya Şehri, İstanbul 1932, s. 235.*

(8) Abdülbâkî Gölpınarlı, *Melâmlik ve Melâmiler, İstanbul 1931, s. 115.*

(9) Bu konuyla ilgili olarak Kütahya halkı arasında şöyle bir rivayet anlatılmaktadır: Halkın kendisini ve ailesini Şülikle ve Râfizilikle suçlamasına çok üzülen Gaybî, Hudâ Rabbim'i yazar. Risâlenin son beytini bitirince vefât eder. Gaybî'yi yanında bu risâle ile vefat etmiş olarak bulan halk yaptığı yanlışlığı anlar. Pişmanlıklarını bu risaleyi senelerdir dillerin-

den düşürmeyerek göstermek isterler.

- (10) A. Gölpınarlı, a.g.e., s. 217.
- (11) Uzunçarşılı, a.g.e., s. 238.
- (12) Vahîd Paşa İl Halk Kütüphanesi Yazmalar Bölümü no.1268, V.51-57 (52 beyit); no.1273/2 yazmanın sonunda (38 beyit).
- (13) Kütahya'nın ilim erbabından Sayın Mehmet Dumlu, manzumenin Gaybî'ye ait olduğunu söylemektedir.
- (14) Erzurumlu İbrahim Hakkı, Ma'rifetnâme, İstanbul 1974, C. 1, s. 68-72.
- (15) M.1 Hudâ Rabbim nebim hakka Muhammeddir resulu'llah.
Hem islâm dînidir dînîm kitabımdır kelamu'llah
- (16) M.2 Akayid içre ehl-i sünnetoldu mezhebim cema Amelde Bu Hanife mezhebdir mezhebim vallah
- (17) M.3 Dahi zürriyetiyim Hazret-i Adem nebinin hem Halıkan milletiyim dahi kıblem Kâbe beytullah
- (18) M.4 Bulunmaz Rabbimin zıddı ve misli âlemde Ve sûretden münezzehtir mukaddestir Teâlallah
- (19) M.5 Şeriki yok beridir doğmadan doğurmadan ancak Ehadîr küfvi yok ihlâs içinde zıkrı ider Âllah
- (20) M.7 Tebeddülünden tegayyurdan dahi elvan ü eşkalden Muhakkak ol müberradır budur selb-i sıfatullah
- (21) M.8 Ne göklerde ne yerlerde ne sag u sol ve ön arıda Cihetlerden münezzehtir hiç olmaz mekanullah
- (22) M.9 Hudâ vardır veli varlığına yok evvel ve âhir Yine ol varlığıdır kendinden gayrı değil vallah
- (23) M.10 Bu âlem yogiken ol varidî ferd ve tek ve تنها Degildir kimseye muhtac ve hep muhtac gayrullah
- (24) M.14 Sıfat-ı bâ-kemalile O dâim muttasıftır kim Kamu noksan sıfatlardan beridir Zül-celal Allah
- (25) M.15 Sekizdir gün sıfat-ı zati ilim ile iradetdir Hayat u kudret u halk u basar sem'u kalamullah
- (26) Bu beyte Ma'rifetnâme' de rastlanmamıştır.
- (27) M.16 Alim oldur ki ilmîne erişmez kimsenin aklı İhata eylemiştir cümle bu eşyayı ilmullah
- (28) M.19 Semi' oldur her âvâzi işitir gir ile cehri Münezzehtir kulaktan ol sıfattır anda sem'ullah.
- (29) M.18 Basir oldur hakşakatta ki hep eşyaya nâzırdır Veli gözden münezzehtir basardır min sıfatullah
- (30) Bu beyte Ma'rifetnâme' de rastlanmamıştır.
- (31) M.20 Mütekellimdir ol amma beridir dilden ağızdan Huruf u lahz u savtıyle degil vaf-ı Kelâmullah
- (32) M.22 Hakkın mükerrem ibadidir meleklar yerde göklerde Avamundan avam-ı nası efdal eylemiş Allah
- (33) M.23 Yemek içmek hem erkek dişilik yoktur anlarda Hakka hiç asi olmazlar mutidir'ler li-emrullah
- (34) Bu beyte Ma'rifetnâme' de rastlanmamıştır.
- (35) M.24 Hakkın yüz dört kitabı kim nebiler üzre inmiştir Kütübdür onların dördü suhuf yüzü Kelamullah
- (36) Bu beyte Ma'rifetnâme' de rastlanmamıştır.
- (37) M.25 Zeburu verdi Davuda dahi Tavrati Musaya Ve hem İncili İsayaya götürmüş Cebrail vallah
- (38) M.26 Habibullaha Kur'anı götürdü hacet oldukça Yirmi üç yıl itnam eyleyip kat oldu vahyullah
- (39) Bu beyte Ma'rifetnâme' de rastlanmamıştır.
- (40) Bu beyte Ma'rifetnâme' de rastlanmamıştır.
- (41) M.27 Nebiler ismini bilmek dediler bazıları vacib Yirmi sekizin bildirdi Kur'anda bize Allah
- (42) M.28 Biri Adem biri İdris ü Nuh u Hud ile Salih Hem İbrahim ve İshak ile İsmail Zebihullah
- (43) M.29 Dahi Yakub ile Yusuf Şuayb ve Lut ile Yahya Zekerîyya ile Harun ahi Musa Kelimullah
- (44) M.30 Ve Davud ve Süleyman ve dahi İlyas ve Eyyübdür Birisi Elyesadır dahi İsadır o ruhullah
- (45) M.31 Birinin ismi Zülkifl ve birisi Yunus nebidir hem Hitamı olhabib-i Hak Muhammeddir Resulullah
- (46) M.32 Üzeyr Lokman ve Zülkarneyn üçünde ihtilâf olmuş Ki bazı enbiyadır der ve bazı der veliyullah
- (47) M.33 Cemi enbiyanın evvelidir Hazret-i Âdem Kamudan efdâl ve âhir Muhammeddir Habibullah
- (48) M.34 İkisinin arasında katı çok enbiya gelmiş Hisabın kimseler bilmez bilir anı hemen Allah
- (49) Bu beyte Ma'rifetnâme' de rastlanmamıştır.
- (50) M.47 Kitabıyla hesabı var Hudânın rûz-imaşerde Sorarlar herkesin efal u akvalın bi'emrillah
- (51) M.49 Ameller vezn olundukta sıvratı geçmemiz hakdır Ve Kevserle sekiz cennet verir müminlere Allah
- (52) M.50 Girecek cennete müminler anda çok bulup nimet Görür'ler şüphesiz anda niteliksiz Cemalullah
- (53) M.51 Ve cennetle cehennem şimdi var ehliyle bâkidir Cehennem yedidir ehlin yakar daim o nârullah
- (54) M.68 Şuruti beştir islâmın ki tevhid u salat u savm Zekât u hac ganiler hakkına farz eylemiş Allah
- (55) M.69 Namazın şartı haricte olanlar altı farz olmuş Ve erkânı içinde oldular hem altı farzullah
- (56) M.70 Dışındaki teahret setr-i avret vakti bilmektir Ve abdest almak ve niyyet hem istikbal-i Beytullah
- (57) M.71 Namaz içinde tekbir ve kıyam ile karaattır Rükâ ve kade-i uhra ikişer secdedir Lillah
- (58) M.72 Vuzunun farzı yüz yumak yedini merfakiyle hem Başa mesh eyleyip ayakları güslet dedi Allah
- (59) M.73 Guslun farzı üçtür kim tamazmuzdur hem istinşak Üçüncü cümle azasın yumaktır teybetün Lillah
- (60) M.74 Teyemmüm eylemek vaciptir abdest ile gusliğin Su bulunmazsa ya kudret yok ise bu şerullah
- (61) M.75 Ann rükni iki vurmak şurûti beş biri niyyet Said ve tahir ve mesh ve biri acz-ı ibadullah
- (*) b nüshasında başlık şöyle: Ahkâm-ı İlâhî
- (62) M.81 Eğer benden küfür anda ve hata sadr oldu ise Ben o küfürün ceminde beri oldu li vechullah
- (63) M.78 Harami itikat etmek haramdan sakınmaktadır Halâlî hem halâl etmek budur cümle furuzullah
- (64) M.82 Dahi şer'a muhalifse eğer efdâl ve ahvâlin Ben anlardan rücû ettim ve tüptü kurbetullah
- (65) M.83 Ne kim kılmış Habibullah bize tebliğ ahkamı Kabâl ettim anı âmentü billah ve hükmüllah
- (66) M.84 Dilim ikrarını kalbimle tasdik eyledim candan Senin hıfzında imanım emanet olsun ey Allah.